

30.9.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 131/2021 vp)

Hallitus on antanut esityksensä tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, väliaikaisten voimassaolevien pykälien voimassaoloa jatketaan 15.10.2021 jälkeenkin 31.12.2021 saakka. Suomeen saapuvilta henkilöiltä edellytettäisiin joko luotettavaa todistusta kuuden kuukauden sisällä sairastetusta covid-19-taudista, saadusta hyväksyttävästä covid-19-rokotussarjasta tai ennen Suomeen saapumista tehdystä negatiivisen tuloksen osoittavasta luotettavasta covid-19-testistä. Suomeen saapuvan olisi vaihtoehtoisesti käytävä covid-19-testissä Suomeen saavuttuaan ja toisessa testissä 72–120 tunnin kuluessa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös valtion korvausvelvollisuudesta kunnille ja kuntayhtymille todistusten tarkastamisesta ja covid-19-testauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Lisäksi ehdotetaan, että vaihtoehtona voimassa oleville säädetyille ja viranomaispäätöksin asetetuille koronavirusepidemian leviämisen estämiseen tähtääville velvoitteille ja rajoituksille toiminnanharjoittaja voisi tietyin edellytyksin edellyttää yleisötilaisuuteen osallistuvilta tai asiakas- ja osallistujatilaan tulevilta ihmisiltä koronatodistuksen esittämistä.

Valtiovarainministeriön lausunto

Ministeriö korostaa eri vaiheissa rajaterveysturvallisuustoimia koskien lausumaansa. Esityksen toimet ovat yleisesti kannatettavia, mutta ehdotettuja sulkutoimia ei tulisi jatkaa yhtään kauempaa kuin epidemiologisista syistä on pidettävä aivan välttämättöminä. Huomion arvoista on rokotekattavuuden nousu toisenkin annoksen osalta yli 80 prosentin 50 vuotta täyttäneissä ikäryhmissä.

Ulkomailta tulevien systemaattista testaamista voidaan pitää perusteltuna, jos kansallinen tilanne on merkittävästi parempi verrattuna rajoitusten perusteena oleviin lähtömaihiin. Näin testauksella ja koronatodistusvaatimuksella voidaan ehkäistä epidemian uudelleen voimakasta kiihtymistä sekä myös mahdollisten edelleen muuntuvien virusten leviämisen ehkäisyä. Valtiovarainministeriö korostaa kuitenkin edelleen viitatussa lausunnossaan yhteiskunnan avautumisesta ja talouden myönteisestä kehityksestä lausumaansa.

Hallituksen esityksessä perustellaan toimia myös sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamisella. Toisaalta esityksestä käy ilmi rajoitustoimien edellyttämien henkilöstöresurssien saatavuuden ongelmat ja toisaalta vaikutus palvelujärjestelmään. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota rajoitustoimien resursoinnin tosiasiallisista vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toteutumatta jäävään normaalitoimintaan. Myös näistä seikoista valtiovarainministeriö, ja lausuntopalautteessa useat rajanylityspaikkakunnat, ovat lausuneet jo aiemmin. Lausuntopalautteen mukaan rajalla tapahtuvan todistusten tarkastuksen ja testauksen koetaan kuormittavan merkittävästi ja laajasti eri toimijoiden resursseja. Vaihtoehtoisesti resurssien saatavuuden ongelmat tarkoittavat sitä, ettei ehdotettuja toimia välttämättä pystytä tarkoitetussa laajuudessa toimeenpanemaan.

Taloudellisista vaikutuksista

Taloudellisiin vaikutuksiin vaikuttaa olennaisesti rajoilla liikkuvien ihmisten määrä ja edelleen testauksen määrä ja luonnollisesti myös korvaustapa (lähinnä testauksen yksikkökustannus), jolla lähinnä kunnille ja sairaanhoitopiireille aiheutuvia kustannuksia korvataan. Korvausmalli on vielä valmistelussa ja valmistelun lopputuloksesta riippuu, mikä tämän hallituksen esityksen todellinen kustannusvaikutus toteutuessaan on.

Hallituksen esityksessä mainittu testaustarve (Suomeen saapuvien henkilöiden 1 600–48 000 testiä /vuorokausi) on sekä laaja ja ylärajan osalta korkea, ottaen huomioon Suomessa olevan testauskapasiteetin ja sen, että testauskapasiteettia tarvitaan myös muiden kuin rajat ylittävien henkilöiden testaamiseen.

Koronatodistuksesta

Koronapassia voidaan edellyttää 58 i pykälässä määritellyissä tapahtumissa, eikä sitä voida soveltaa asiakkaille välttämättömiksi katsotuissa palveluissa. Jos toiminnanharjoittaja päättää käyttää koronapassia, sen on valvottava sen käyttämistä ja estettävä sellaisten henkilöiden, jotka eivät pysty positiivista todistusta esittämään, sisäänpääsy tilaisuuteen tai tilaan. Toiminnanharjoittajalle säädetään lisäksi oikeus käsitellä EU:n digitaalisen koronatodistuksen tietoja.

Valtiovarainministeriö pitää annettavaa lakiesitystä kannatettavana, olettaen sen lisäävän yritysten ja muiden toimijoiden mahdollisuuksia palvella kuluttajia terveys-turvallisella tavalla. Vaikka esitykseen liittyy joitakin lievästi syrjiviä piirteitä, esitys on kuitenkin luonteeltaan mahdollistava: sen avulla voidaan varmistaa elinkeinonharjoittajien ja muiden toimijoiden mahdollisuus harjoittaa toimintaansa. Esitys myös mahdollistaa sellaisten asiakkaiden, jotka haluavat välttää altistumisia, erilaisten palvelujen käyttöön tai tapahtumisen osallistumiseen.

Koronapassin käytön arvioidaan lisäävän taloudellista ja muuta toimeliaisuutta ja lisäävän siksi edellytyksiä yhteiskunnan avautumiselle.

Lain valmisteluprosessista

Kireästä valmisteluajataulusta johtuen lainsäädäntöön jää nyt asioita, jotka eivät ole tarkoituksenmukaisia, esimerkiksi se, että Suomessa oireisiin perustuva koronatestaus on maksutonta. Varsinkin tilanteessa, että EU-koronatodistuksen käyttö pitkittyy joko rajan ylityksessä tai rajoitusten jatkuessa koronapassina, pitäisi varmistaa, ettei vapaa-aikaan testaustulosta tarvitsevat väärinkäytä maksutonta julkista järjestelmää. Nykyisin maksuttoman testauksen saaminen omilla oireilmoituksilla sähköisessä järjestelmässä on helppoa, mikä lisää väärinkäytösten mahdollisuutta. Tähän ja muihin kysymyksiin tulee palata, mikäli koronatodistusten käyttö pitkittyy.

Budjettineuvos

Tero Tyni